

שער ראשון
המסע החוצה

בטרם נעזוב

אין במסע הזה כדי לעורר פליאה
ואין בו כדי ללמד על מקום ישן או חדש
אין הוא בגדר קורות חיים וגם לא דרך ארץ
אין הוא רומן

אין הוא מדריך טיולים או מפה
אין הוא שיר הלל לתפארת המקום
אין הוא תשובה לשאלה
אין הוא שלב לקראת פתרון
אין הוא סוגיה פוליטית בפני עצמה
אין בו כדי ללכוד את המבט
אין בו חידוש ואין בו שירה
אין בו חדש וחדש גם אינו

אין הוא על הפלסטיני שנעקר מביתו
ואין הוא על זה שנשאר במולדתו
אין הוא סיפור על אדם
ואין הוא סיפור על הדם
אין הוא סיפור על אדמה, על גלות, על מולדת
ואין הוא סיפור עלי, גם לא עליכם

המסע הזה הוא טקסט של סימני קריאה וסימני שאלה
זהו סיפור על המקום שאין לו גבול
סיפורו של הזמן שאין לו התחלה ואין לו סוף
סיפורו של האדם חסר המקום וחשוך המולדת
סיפורו של הפלסטיני ללא זמן, ללא תקווה וללא חלום
זהו סיפור על הלא-מקום והלא-זמן והלא-ארמה והלא-שמים
הוא האין המוחלט, הוא רעיון, והוא לא כלום
לגמרי לא כלום
ומכאן הוא מתחיל

על המסע החוצה

היא התקשרה מפריז כדי שנקבע מועד לפגישה. אמרה לי: "כל הדרכים מובילות לרומא." אז קבענו שניפגש ברומא. אחרי שהסתיימה שיחתי אתה, הנחתי את שפופרת הטלפון, וביני לבין עצמי צחקתי, עלינו ועל מצבנו. אחר כך חשבתי, ניפגש ברומא? באמת ברומא? כאילו הייתה רומא מעבר לפינה?

כאילו נדברנו להיפגש ברמאללה, ברחוב רופאב או בגלידה בִּלְדֵּנָא? כאילו רומא נמצאת ברחוב אלח'זרי בחיפה, או אפילו בבית קפה תל אביבי בכוגרשוב, כשינניקין, או בבית הסופר ברחוב קפלן?

כן,

שחתי לעצמי,

ניפגש ברומא. פדווא ואני. ניפגש כדי לדבר. אנו הרי עסקני הדיבורים.

ניפגש כדי לדבר

ולכתוב

ולחלום

על האבן,

ועל ילד שוויתר על ילדותו על מנת להפוך לגיבור,

ניפגש כדי לעצור לרגע, לחשוב ולתכנן –

את השלב הבא במערכה לשחרור האדם.

אבל לפני שניפגש אצטרך לצלוח את המסע החוצה,
 הרי לא אוכל לנסוע אלייך בלי שאעבור את שורת המחסומים,
 לפני שאציג את תעודת הזהות שלי לאיש הביטחון,
 ולפני שזה יכווץ את גבותיו כשיקרא בשמי. לא אוכל לנסוע אלייך
 לפני שהוא יצא משלוותו.

לא אוכל לעבור אף לא את המחסום הראשון אם לא אתכונן אליו
 מראש.

אני בבית, מסדר את חפצי במזוודה ומתכונן למסע.
 מוציא את כל החפצים שעשויים לעורר את חשדו של איש הביטחון,
 ואת אי־השקט של המאבטחת בשדה התעופה.
 בדיקנות רבה אני בורר את הספרים שאשא באמתחתי
 מוודא שוב ושוב שאני נושא עמי את הדרכון ואת כרטיס הטיסה.
 מוודא שוב ושוב שווידאתי בוודאות.

בנסיעה לשדה התעופה הרגשתי מחנק.
 זה קרה כשפניתי במחלף בן גוריון, עת עשיתי את דרכי בכביש
 המתעקל לכיוון שדה התעופה.
 השדה הרובץ על אדמות הכפר המבורך אל־יָרִיָה.
 אל־יָרִיָה.
 כפר ששמו ומשמעותו נהירים רק למדברים בשפתו, בעוד האחרים,
 אלה המתכחשים אליו, ללשונו, לתושביו ולסיפורו,
 רואים בו מזבלה בלבד.

הגענו.

אני במחסום.

שוטר עם כובע שחור, שני חיילים ושוטרי משמר הגבול, כומתה ירוקה

על ראשם, עומדים בצד הכביש, מעידים על כך שהנה החלה הרפתקת היציאה.

אני נעצר באור אדום. שוטר חמוש של משמר הגבול ניגש אלי. הוא קורא את השם בתעודת הזהות שלי, ואת השם בדרכון. הצבעים שכפניו מתחלפים מירוק לאדום.

הוא פוצח בתחקור:

“מאין אתה ולאן אתה הולך? היכן חפציך? ולמה? ואיך?”

נראה כי האיש בכומתה הירוקה נחוש לבצע את ההוראות כולן, קלה כחמורה, לוודא שערבי אני, שאיני מהווה איום על שלום הציבור, ושאינן באמתחתי סודות או מכתבי אהבה. הוא הרי צריך להבטיח שלא אגיע למטוס לפני שיתפקעו עצבי לגמרי.

לבסוף,

כשהשתחררתי משוטר משמר הגבול,

אנחת רווחה נמלטה מפני. נכנסתי למכוניתי והמשכתי בנסיעה בתוך שטח השדה לכיוון בית הנתיבות. ראיתי מטוס חג בשמים לקראת נחיתה, ומטוס אחר שהמריא ונעלם. רעש והמולה בשדה התעופה, הבניין הגדול נדמה כקו גבול ביני לבין החלל, או בין המולדת לבין מה שמחוצה לה.

הדבר המופלא ביותר במבנה הזה הוא דלת הזכוכית הנפתחת ונסגרת בחסדיה של עין אלקטרונית.

דלת הזכוכית הזו אינה מתחקרת,

אינה שואלת מי אני ולא מגלה עניין במוצאי.

אין לה יומרות לזהות מבטא זר,

אני רק מתקרב, והיא נפתחת,

מתרחק ממנה, והיא נסגרת מאחורי.

מצאתי את עצמי משתעשע עם דלת הזכוכית כמו ילד קטן.

יצאתי ונכנסתי, והיא נפתחה ונסגרה. הו, כמה יפה הדלת הזו, דלת ללא הבדלי דת, גזע ומין.

המשכתי הלאה.

בעמדת הבידוק הבאה ניגשה אלי מאבטחת צעירה ואמרה שהיא מצטערת על כך שעליה להפנות אלי את השאלות הללו שוב. היא עושה זאת למען השמירה על שלומי ועל ביטחוני, אמרה. אמרתי לה:

"לפני שתשאלי, הנה התשובות לכל שאלותייך:
ארזתי לבר,

נעלתי את המזוודה במו ידי

ומאז היא הייתה אתי כל הזמן,

אף אחד לא פתח אותה, ואף אחד לא נתן לי חפץ או חבילה להעביר.

כן, אפילו לא חפץ שעשוי להיראות תמים.

לא, אין בכלי נשק או דבר שעלול להיראות כמו נשק,

אין לי פצירה,

וגם לא מספריים."

דקלמתי את התשובות לצחוקה של נערת הבידוק

שהוסיפה שאלה על מטרת הביקור.

משלתי ברוחי ואמרתי:

"מטרת ביקורי היא עניין אישי. אין לה קשר לשלומי או לשלומם של

הנוסעים האחרים." היא חזרה על שאלתה, אך לא אילצה אותי להשיב.

אחר כך אמרה לי:

"היה שלום."

המשכתי.

עלמה אחרת חיכתה כאילו קבענו פגישה.
היא עמדה יפה ודרוכה,
הבטתי בה בחשש.

"שלום,"

אמרה ולקחה ממני את דרכוני.
יותר מעשרה נוסעים התקדמו לעבר עמדת הבידוק,
בזמן שצעיר שחור הצטווה להמתין בצד,
לבוש ז'קט שחור ועניבה, המתין בשקט.
מהבעת פניו השתקפו בלבול ודאגה, בעיניו ניצת כעס. המאבטחת
ביקשה ממנו את הדרכון והורתה לו להניח את המזוודה על השולחן.
היא שאלה אותו שאלות והוא השיב. לאחר מכן ביקשה ממנו לאסוף
את חפציו ולהתלוות אליה.
אחר כך הם נעלמו.

אשה בלונדינית, גם היא בשנות השלושים לחייה,
עמדה לפתוח את מזוודתה, אבל המאבטחת ביקשה ממנה לעמוד בצד.
היא תשאלה אותה באנגלית ישראלית
וזו השיבה לה באנגלית במבטא צרפתי.
ניסיתי להאזין כדי להבין על מה החקירה,
שמעתי שברי מילים.

הבנתי שהאשה חברה בארגון זכויות אדם
ושהיא מתנדבת בתנועת סולידריות עם הפלסטינים.
היא אמרה למאבטחת שהייתה בגליל והשתתפה בכנס של נשים למען
השלום. "למען השלום הישראלי-פלסטיני," אמרה.
אוי לטיפשות, חשכתי.

השלום הישראלי-פלסטיני הזה
 עורר את סקרנותה של המאבטחת.
 היא התמידה בשאלותיה, והצרפתייה התמידה בתשובותיה,
 הצרפתייה דיברה בתמימות בלתי נתפסת, כאילו נאמה בהפגנת נשים
 באינתיפאדה
 או במסיבת עיתונאים.

בינתיים
 העלמה היפה שהמתינה לי בדריכות התקדמה לכיווני וביקשה את
 הדרכון ואת כרטיס הטיסה. היא הייתה עדינה ויפה עד מאוד, עד כי
 היססתי אם לשאול אותה מדוע לא תעבוד כדיילת, במקום להיות
 שומרת סף, אבל נמלכתי בדעתי.
 היא ביקשה ממני לפתוח את המזוודה,
 פתחתי.
 שאלה לאן אני נוסע,
 עניתי.
 שאלה אם ארזתי את המזוודות בעצמי,
 אמרתי, "כן."
 והאם מישהו נתן לי משהו להעביר?
 אמרתי, "לא."
 נראָה שהכול מתנהל כשורה.

כששאלה את שאלותיה
 וחייטטה במזוודותי כמעט חשתי שלווה,
 כמעט שכנעתי את עצמי שהיא בסך הכול ממלאת את חלקה בתוכנית
 ההגנה על שלומי ועל ביטחון הציבור.

ואז ביקשה ממני להמתין דקה בצד.
המתנתי.

הדקה התמתחה והתמשכה זמן רב
מעבר לשישים שניות.

חשש התגנב ללבי שמא הכול משתבש. לבי החל לפעום בחוזקה.

הדקה הייתה לעשר דקות, ואלה הפכו לשעה ארוכה

ובעת שנמשכה הוסיפו להתרחש מיני עלבונות והשפלות.

האשה הצרפתייה נעלמה,

ועל שולחן אחר הונחה מזוודה נוספת,

פתוחה לרווחה.

אשה פלסטינית כבת שישים עמדה מולה,

כשהבודקת שאלה אותה:

"וַיִּין בִּירוּחַ?"

שאלה האשה:

"שו יעני וַיִּין בִּירוּחַ?"

התערבתי: "היא התכוונה לשאול לאן את נוסעת, יא חאג'ה."

רציתי להישאר אתה ולתרגם את הדברים,

אבל המאבטחת היפה הודיעה לי שמטוסי ממריא בעוד חמש דקות.

לאחר מכן פסעה לצדי וליוותה אותי

עד כבש המטוס.

זוהי המולדת, פדווא יקירת,

כאן מלמדים אותנו מיהם אדוני הארץ בכל פעם שאנו עוזבים אותה,

ובכל פעם שאנו שבים אליה דרך שערי הזכוכית הללו, הם שבים

ומלמדים אותנו מיהם אדוניה.

אל תכעסי עלי בשל פטפוטי, פדווא יקירתי.
המטוס כבר המריא ואני מחויב לציית להוראות הקברניט.
מחשש לחיי,
כמובן.